

Bölüm Başlığı: İKLİM KRİZİ VE SİSTEMATİK ALTERNATİFLER

Bölüm Yazar(lar)ı: Vishwas Satgar

Kitap Adı: İklim Krizi

Kitap Altbaşlığı: Güney Afrika ve Küresel Demokratik Eko-Sosyalist Alternatifler Kitap

Editör(ler)i: Vishwas Satgar

: Wits Üniversitesi Yayınları. (2018)

Kararlı URL: <https://www.jstor.org/stable/10.18772/22018020541.6>

JSTOR, akademisyenlerin, araştırmacıların ve öğrencilerin güvenilir bir dijital arşivdeki çok çeşitli içeriği keşfetmelerine, kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olan kar amacı gütmeyen bir hizmettir. Üretkenliği artırmak ve yeni akademik formları kolaylaştırmak için bilgi teknolojilerini ve araçlarını kullanıyoruz. JSTOR hakkında daha fazla bilgi için lütfen support@jstor.org adresiyle iletişime geçin.

JSTOR arşivini kullanmanız, <https://about.jstor.org/terms> adresinde bulunan Kullanım Hüküm ve Koşullarını kabul ettiğinizi gösterir.

Bu kitap Creative Commons Attribution-NonCommercial- NoDerivatives 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0) altında lisanslanmıştır. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> adresini ziyaret edin.

JSTOR

Wits University Press, aşağıdaki kaynakların dijitalleştirilmesi, korunması ve erişiminin genişletilmesi için JSTOR ile işbirliği yapıyor
İklim Krizi

İKLİM KRİZİ VE SİSTEMSEL ALTERNATİFLER

Vishwas Satgar

Clim değişikliği bir tür olarak karşı karşıya olduğumuz en ciddi sorundur. Bilimsel çalışmalar, Birleşmiş Milletler (BM) deklarasyonları, kitaplar, filmler, ilerici medya raporları gibi sayısız uyarıya rağmen küresel liderlik insanlığı hayal kırıklığına uğrattı. Yirmi yılı aşkın süredir devam eden çok taraflı müzakerelerin ardından, iklim krizini kararlı bir şekilde çözecek çözümleri geliştiremedik. Bunun yerine, kirletici maddeler yaymaya ve fosil yakıtları yoğun bir şekilde kullanmaya devam ettik ve sonuç olarak gezegendeki en sıcak yılları kaydettik. İklim kriziyle mücadelede son yirmi yıl, sağduyu düzeyinde, Antroposen merkezli bir teoriyi doğruladı: jeolojik bir güç olarak biz insanlar gezegeni ısıtıyoruz. İnsan eyleminin neden olduğu ısınan bir gezegen, tüm kesin bağlarımızı çözüyor ve her şeyi tehlikeye atıyor. Büyüme ekonomisine, 'yakalama' kalkınmasına ve hayal gücümüzü kıskırtan her türlü modern ilerleme anlayışına olan saplantımıza meydan okuyor. En temelde, bizi şu soruyu sormaya itiyor: küreselleşmiş kapitalizm ilericiliğini yitirdi mi? Günümüzün fosil yakıt güdümlü, yüksek teknoloji, bilimsel, finansallaşmış ve post-Fordist sanayi dünyası insanlığa öncülük ediyor mu?

ekosidal bir yıkım yoluna mı giriyoruz? İklim krizinden nasıl kurtulabiliriz?

Bunlar, çağdaş kapitalizmle ilgili sistemik birikim krizlerinin bir boyutunu ele alan bu cildin temel sorularıdır. Bu tematik odak, serinin *Kapitalizmin Krizleri* başlıklı bir önceki cildine de dayanmaktadır: *Güney Afrika'da ve Dünyada Sınıf Mücadeleleri*. olmadan

Katastrofizm, zamanın sonu milenaryanizmi ya da apolitik kabullenme tuzağına düşmeyen bu kitap, iklim krizini acil bir durum olarak ele alıyor ve toplumsal yaşamı üretme, tüketme, finanse etme ve örgütleme biçimimizi yeniden düzenlemek için dönüştürücü politikalar ve sistemik reformlar talep ediyor - uygarlıksal dönüşüm çağrısında bulunuyor. İklim adaleti siyasetinin sınırlarında ortaya çıkan analizlerden, kavramlardan ve sistemik alternatiflerden ve bunların daha geniş sistem karşıtı hareketlerle yakınlaşmasından yararlanıyor ve bunların altını çiziyor. Bu serinin önceki ciltlerinde olduğu gibi, tabandan gelen birlikte düşünme ve onlardan öğrenme çabası var. Bu nedenle, bu cilde katkıda bulunanların çoğu aktivist akademisyenler, taban aktivistleri ve hareket liderleridir.

Aynı zamanda bu kitap, Marksizmi, ideolojik ve hareket potansiyellerinden yararlanacak şekilde çağdaş anti-kapitalizm ile diyaloga sokmaktadır. Yirminci yüzyılda egemen ideoloji olarak Marksizm, çoğunlukla Marksizm-Leninizm olarak, Promethean büyümeyi, öncü otoriterliği ve yetiştirme sanayileşmesini ayrıcalıklı kılmış ve aynı zamanda çevreye zarar vermiştir. Bu kitap, post-üretimci, doğayı Marksizmin merkezine yeniden yerleştiren, kapitalizme içkin ataerkil ve ırkçı baskılarla yüzleşen, çağdaş emperyalizme meydan okuyan ve demokratik düşünme ve hareket etme ihtiyacını takdir eden bir Marksizmi dile getirmektedir. Bu yolculukta Marksizm kendi öz-düşünümselliği, çağdaş anti-kapitalizm ve iklim çelişkisiyle yüzleşme zorluğu tarafından şekillendirilir. Marksizm, yeni bir geleceğe, demokratik eko-sosyalist bir dünyaya ve Güney Afrika'ya açık olmak ve temel teşkil etmek için entelektüel bir kaynak olarak sınanmaktadır.

KAPİTALİST BİRİKİMİN SİSTEMATİK KRİZİ OLARAK İKLİM KRİZİ

1988 yılında Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) bilim adamı James Hansen, 'sera etkisi' ya da iklim değişikliği olarak da bilinen Dünya'nın ısındaki artışa dikkat çekmiştir (bkz. *Washington Post*, 3 Ağustos 2012). Ancak ABD, sanayi ülkeleri için 'ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar' (Madde 3.1) getiren Kyoto Protokolü'nü kabul etmeyi reddetti (bu bile yeterince ileri gitmedi). Bunun yerine ABD, Kyoto Protokolü'nü akamete uğratmak için sistematik bir şekilde çalıştı. *New York Review of Books*'ün 13 Temmuz 2006 tarihli sayısında yazan Hansen, dünyanın sera gazı (GHG) emisyonlarının yörüngesini değiştirmek için on yılı olduğu ya da geri dönüşü olmayan bir durumla karşı karşıya kalınacağı uyarısında bulunmuştur

feci sonuçlar doğuracak değişiklikler. Bu savunmanın yapılmasından bu yana bir on yıl daha geçti ve bugün jeologlar ve iklim bilimciler öngörülemez ve analog olmayan iklim koşullarından oluşan yeni bir dünyadan bahsediyorlar: Antroposen. Basitçe ifade etmek gerekirse, insanların iklimimiz de dahil olmak üzere gezegensel koşulları değiştirdiği ve Holosen olarak bilinen 10.000 yıllık nispeten istikrarlı iklim modelini bozduğu bir dünyaya giriyoruz.

Birçokları için iklim krizi karmaşık bir bilimsel sorundur. Bir düzeyde öyledir ve hava durumundaki günlük ya da mevsimsel değişkenlikten çok farklıdır. İklim değişikliği bilimi, sera gazı ölçümleriyle ve BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) diliyle 'insan kaynaklı iklim değişikliğinin' gerçekleştiğini doğrulamıştır (IPCC 2014: 48). 2015 yılında felakete yol açacak iklim değişikliğinin yarısını geride bıraktık. Bu durum, gezegensel sıcaklıkların Sanayi Devrimi öncesine 1°C'lik bir artışa ulaştığını dünyaya duyuran Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından da teyit edildi.¹ Milyonda 400'ün üzerinde karbon yoğunluğuna ve bu da bizi hızla 2°C'lik bir sıcaklık artışına yaklaştırıyor.² Bu değişimle birlikte kuraklıklar, kasırgalar, sıcak hava dalgaları, yangın ve sellere yol açan daha kuru koşullar gibi aşırı hava olayları daha yaygın hale geliyor. Deniz seviyeleri de yükselmekte ve birçok alçakta yaşayan topluluğu, kalabalık kıyı şehirlerini ve ada devletlerini tehlikeye atmaktadır. Dahası, Dünya sistemindeki bu ölçekte bir iklim değişikliğinin tekdüze bir şekilde gerçekleşmesi beklenmemektedir. Bunun yerine, potansiyel olarak aniden veya geri besleme döngüleri yoluyla gerçekleşebilir ve kaçak iklim değişikliğini daha da hızlandırabilir. Örneğin, Kuzey Kutbu buz tabakasından metan salınımı, okyanuslarımızdaki karbon doygunluğu ve yağmur ormanlarının yok edilmesi, iklim değişikliği krizini beslemektedir. İklim krizini ele almakta başarısız oldukça, kriz daha karmaşık ve daha maliyetli hale gelmektedir.

Çok övülen BM iklim müzakereleri, özellikle de Konferans Aralık 2015'te Paris'te düzenlenen Taraflar Toplantısı (COP21), iklim krizinin üstesinden gelmemizi sağlayacak net bir amaç ve siyasi iradeyi teyit etme sözü verdi. Paris Anlaşması, gezegensel sıcaklıkta 2°C'lik bir artışı önlemek için acil eylem çağrısında bulunmakta ve sıcaklık artışlarını sanayi öncesi seviyelerde 1.5°C'nin altında tutma çabalarına vurgu yapmaktadır (UNFCCC 2015). Verilen sözlere rağmen bu hedefler gerçekleştirilemeyecektir. Mevcut durumda, gönüllü ulusal taahhütlerin çoğu 2°C'lik bir aşımaya yol açacaktır. Ulusal taahhütlerin en güncel analizi, bunların sanayi öncesi seviyelerin 2.6-3.1°C üzerinde bir sıcaklık artışıyla tutarlı olduğunu göstermektedir (Darby 2016). Dahası, bu Anlaşma 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiş olsa da, sadece

2020'den ivme kazanacak, böylece yirmi yıllık başarısız eylem bağlamında dört yıl daha kaybedilecektir. Ayrıca, mevcut emisyon oranı ve yörüngesi göz önüne alındığında, 1.5°C'nin beklenenden daha erken aşılabacağı tahmin edilmektedir. Yakın zamanda yapılan bir çalışmada, 'Isınmayı yüksek olasılıkla ve geçici olarak bu seviyeyi aşmadan 1.5°C'nin altında sınırlama penceresi zaten kapanmış görünüyor' (Rogelj vd. 2016: 631).

Paris Anlaşması'nda tartışılan 2°C eşiği, ileriye dönük bir engel olmaktan çok uzaktır. Aksine, insanlık dünyasını uçurumun götüren tehlikeli bir eşiktir. Devrilme noktaları üzerine yapılan çalışmalar (Kuzey Kutbu'nun buzlardan arınması veya Himalayalar'daki buzullarda büyük geri çekilmeler gibi) otuz yedi ani değişimden on sekizinin 2°C veya daha az bir değişimle gerçekleşeceğini göstermektedir (Drijfhout 2015). Daha açık bir ifadeyle, gezegensel sıcaklıkta 2°C'lik bir artış son derece tehlikelidir. Mevcut küresel sera gazı emisyonlarının yüzde ikisinden daha azına katkıda bulunan kırılğan ülkeler için 2°C hedefi felaketten başka bir şey değildir.³ Küresel sıcaklıktaki mevcut artışla birlikte, 700 milyon insanı temsil eden ve Afrika, Asya, Karayipler, Latin Amerika ve Pasifik'ten yoksul, kurak, denize kıyısı olmayan, dağlık ve küçük ada devletlerini içeren dünyanın en kırılğan yirmi ülkesi için kapasitelerinin ötesinde büyük sonuçlar şimdiden gündeme gelmiştir. Bu deneyimler bize geleceğe açılan bir pencere sunmaktadır. Savunmasız 20'ye (veya V20) göre, halihazırda karşı karşıya oldukları durum şudur:⁴

- 2010'dan bu yana yılda ortalama 50.000'den fazla ölüm gerçekleşmiştir ve bu sayının 2030'a kadar katlanarak artması beklenmektedir;
- GSYİH potansiyellerinin en az %2,5'i oranında artan yıllık kayıplar, 2010 yılından bu yana 45 milyar ABD doları olarak tahmin edilmektedir ve bu rakamın önümüzdeki yirmi yıl içinde 400 milyar ABD dolarına yaklaşması beklenmektedir;
- V20 ve diğer düşük emisyonlu gelişmekte olan ülkeler için 2030 yılına kadar iklim değişikliğinin ekonomik etkisinin yarısından fazlası ve sağlık üzerindeki etkisinin yüzde sekseninden fazlası;
- Gezegenin kayda değer ölçüde ısınmasıyla birlikte son elli yılda aşırı sıcak günlerin ve sıcak gecelerin sayısı iki katına çıkmıştır;
- Rüzgar hızları 1970'lerdekinden yaklaşık yüzde on daha güçlü olan tayfunları da içeren sayısız aşırı olay, yıkıcılıkta yüzde otuzdan fazla bir artış anlamına gelmektedir;
- Deniz seviyesinin yükselmesi, ada ülkeleri Kiribati, Maldivler ve Tuvalu'yu kısmen ya da tamamen sular altında bırakacak ve en az 500.000 kişiyi yerinden edecektir;

- İklim değışikliğı kaynaklı deniz seviyesinin yükselmesi sonucu düşük rakımlı arazilerin sular altında kalması nedeniyle kırk milyona kadar insanın yerinden edilmesi;
- Fırtına, sel ve kuraklık gibi giderek daha yıkıcı ve daha sık görülen felaketlerin tehdidi.

Bu da bizi şu soruyu sormaya itiyor: Paris Anlaşması gerçekte ne anlama geliyor? Sınırları ve çelişkileri nelerdir? Anlaşmanın ekonomi politiğı insan ırkının karşı karşıya olduğı en büyük sorunu çözmemize karşı nasıl işliyor?

İlk olarak, Paris Anlaşması, Kyoto Protokolü'ne bağlılığını resmi olarak beyan etmesine rağmen, Protokol'ün 'ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar' taahhüdünü terk etmektedir. Kyoto Protokolü zengin sanayileşmiş ülkelere açıkça daha büyük bir yük yükliyordu. Buna karşın Paris Anlaşması, ulusal olarak bağlayıcı ve düzenlenmiş taahhütlerle karıştırılmaması gereken gönüllü ve ulusal olarak belirlenmiş taahhütler öngörmektedir. Yine de karbon emisyonları konusunda tarihsel ve güncel eşitsizlikler mevcuttur. Küresel Kuzey'in zengin sanayileşmiş ülkelerinden , eşitsiz kapitalist kalkınma süreçleri ve emperyal uluslararası ilişkiler bağlamında, Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkışından bu yana çevreyi kirletmektedir. Bu ülkeler bir iklim borcu taşımaktadır. Ancak iklim borcu ve iklim tazminatı Paris Anlaşması'nda yer . Bunun yerine, gelişmiş ülkelerden azaltım ve uyum için 100 milyar ABD doları cüzi bir taahhüt söz konusudur ki bu da krize eğilimli finansal sisteme enjekte edilen finansmanla karşılaştırıldığında sönük kalmaktadır. Bunun anlamı, sorunu yaratıcıların (ve yaratmaya devam edenlerin) paçayı kurtarmasıdır. Tarihsel iklim borcuna dayalı olarak sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik düzenlenmiş taahhütler olmaksızın bu eşitsizlik ele alınmayacak ve Çin gibi gelişmekte olan kirleticiler sadece kendi çıkarlarına uygun olanları taahhüt edecek ve bunlara göre hareket edeceklerdir. Dahası, sanayileşmiş ülkeler tarihi iklim borcunu ele almadıkça ve düzenleme yoluyla emisyonların azaltılmasına agresif bir şekilde öncülük etmedikçe, sanayileşmekte olan ülkelerin endüstriyel kalkınma alanı argümanı gezegenin ve tüm insanlığın çıkarları doğrultusunda ele alınamaz. Paris Anlaşması bunu yapmamaktadır; bu da küresel gemicilik ve uçak emisyonları da dahil olmak üzere küreselleşmiş ve fosil yakıt odaklı endüstriyel kalkınma için 'her zamanki gibi iş' yörüngesi anlamına gelmektedir. Paris Anlaşması'nda ulaşım emisyonlarından bahsedilmemektedir bile. Kısacası, Anlaşma ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklara sırtını dönmüştür. Önde gelen karbon salımcılarından biri olan ABD tarafından tercih edilen zayıf bir gönüllü taahhüt sistemi, dünyanın zamanı tükenmesine rağmen sağlamlaştırılmıştır.

İkinci olarak, Paris Anlaşması'nda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için karbon alanı (veya bütçesi), rekabetin hüküm sürdüğü küresel bir siyasi ekonomide her ülkenin yönetimine bırakılmıştır. Bu küreselleşmiş yarışta hiçbir ülke, karşılıklı ve uyumlu taahhütler süreci iklim krizini ele almak için herhangi bir avantajdan vazgeçmeyecektir. Aynı zamanda, taahhüt ve gözden geçirme sistemi aksarsa, bazı ülkeler diğerlerinden daha fazlasını yaparsa, bu durum muhtemelen bedavacılara karşı şaşkınlığa neden olacak ve bu da mekanizmayı zayıflatabilecektir. Ekonomik durgunluk, şirketlerin siyasi sistemleri ele geçirmesi ve fosil yakıt çıkarlarının yerleşik gücü bağlamında, kar oranlarının korunmasını ve küresel birikimin sürdürülmesini sağlamak için Paris Anlaşması şimdiden bypass ediliyor. Yerel çıkarların jeopolitiği, taahhüt ve gözden geçirme mekanizmasını sürekli olarak tehdit edecek ve geri itecektir. Örneğin, Barack Obama'nın bu Anlaşmayı öven söylemine rağmen, ABD yönetici sınıfı onu desteklemedi. Bunun yerine, yaklaşımları küreselleşmiş kapitalist sistemi iklim krizine rağmen 'her zamanki gibi iş' yolunda devam ettirmek oldu.⁵ Donald Trump ise fosil yakıt boru hattı gelişimini (Dakota Access ve Keystone XL) genişletmeye devam etti, Obama'nın mütevazı Temiz Enerji Planını geri aldı, Çevre Koruma Ajansını zayıflattı ve ABD'yi Paris Anlaşmasından çekti. İronik bir şekilde, Paris Anlaşması yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma bile değildi ve ABD'ye çok taraflı sürece istediği her şeyi sokma imkanı veriyordu. ABD'de iklim değişikliği inkarcılığının yeniden gündeme gelmesi ve dünya ikliminin şirket kaynaklı daha büyük bir kaosa sürüklenmesiyle birlikte, Trump yönetimindeki ABD her ne pahasına olursa olsun 'cankurtaran botu' Amerika'yı korumaya çalışacaktır. Sonuç olarak, hem ABD'den hem de diğer zengin ülkelerden daha güvenlikçi bir tepkinin öne çıkması muhtemeldir. Buna meydan okumanın tek yolu, uluslararası ticaret, finans ve kalkınmanın jeopolitiğinin yeniden tanımlanmasıdır. İklim odaklı bir dünya, ABD liderliğindeki bloğun kaprislerine rehin bırakılamaz. Dünya üzerindeki yaşamı kurtarmak istiyorsak, neoliberalleşmiş küresel birikim ve mevcut küresel rekabetçi kapitalist kalkınma politikaları terk edilmelidir. İklim acil durumu göz önüne alındığında, küresel rekabetin yerini alacak yeni bir politik ekonomi ortaya çıkmalıdır. Bu, iklim krizinin zaten son derece eşitsiz bir dünyanın yükünü çeken kırılgan, yoksul toplumlar, işçi sınıfları ve köylüler üzerindeki orantısız etkileriyle başa çıkmak için çeşitli ölçeklerde ve hızlarda 'adil geçişler' (aşağıda tartışılmaktadır) gerektirmektedir. Paris Anlaşması bu göreve uygun değil ve dünyayı bu yönde ilerletmiyor. Fosil sermaye ve finans tarafından desteklenen Trump ile birlikte Paris Anlaşması sadece bazı kesimler için sembolik bir toplanma noktası olacaktır.

ülkeler. Aslında, iklim çok taraflılığının krizi daha da kötüleşti ve küresel liderlik krizini yansıtır.

Üçüncüsü ve oldukça açık olanı ise Paris Anlaşması'nın kapitalizmin yeşillendirilmesi lehine bir güçler dengesini yansımasıdır. Bu yanılsama, karbon ticareti, yeniden ağaçlandırma ve orman tahribatının önlenmesi ve denkleştirme mekanizmalarını içeren Anlaşma'da yer alan sahte çözümler aracılığıyla ortaya çıkmaktadır (UNFCCC 2015). Bu çözümler son yirmi yıldır çok taraflı müzakerelerin bir parçası olmuş ve uygulamada işe yaramamıştır. Karbon ticareti bu konuda açık bir örnektir (Bond 2012). Zamanımız tükendikçe, tekno-düzeltilmeler sistem değişikliğinden daha cazip hale gelmektedir. Dolayısıyla, iklim krizinden hepimizin sorumlu olduğunu öne süren Antroposen teorisinin aksine, iklim krizinden sorumlu olan aslında kapitalist sistem ve onun sınıf şampiyonlarıdır. Sistemik bir sorun üreten bir sistem, bunun karbon temelli kapitalist bir uygarlık olduğu düşünüldüğünde, sorunu çözemez. Üretimin, tüketimin, finansın ve bu gezegendeki tüm yaşam dünyasının temelden karbonsuzlaştırılmasından başka hiçbir şey insan ve insan dışı doğayı kurtaramaz. Paris Anlaşması bu zorunluluğun gerisinde kalmaktadır.

Dördüncüsü, çok sayıda araştırmayla giderek daha açık hale gelmiştir ki daha fazla fosil yakıt çıkarırsak gezegensel ısınmada 2°C'yi aşacağız. Bu konuda yapılan ve Bill McKibben (2016) tarafından alıntılanan en son çalışmada varılan sonuç basit: sıcaklık artışlarını 2°C'nin altında tutmak için fosil yakıtların sıfır çıkarılması gerekiyor. Hayatta kalmak istiyorsak sondaj, kazma ve çıkarma sınırlarına ulaştık. Paris Anlaşması'nın karbon şirketleri ve bu şirketlerin faaliyetlerini kısıtlama ihtiyacı konusundaki sessizliği, umudu arttırmak ve fosil yakıtlardan küresel bir uzaklaşmayı teşvik etmek için asgari bir jest olarak bile olsa, daha da şok edicidir. Anlaşmanın iklim değişikliğinin en acil ve bariz nedenini ele almadığı açıkça ortadadır. Bunun yerine, karbon şirketlerini (petrol, gaz, kömür) tespit etmekte başarısız olarak daha ölümcül emisyonlara izin vermiştir. Fracking, katranlı kumlar, derin su sondajı ve karmaşık hidrokarbonların diğer yeni sınırlarının hepsi genişliyor. Trump ve sınıf müttefikleri buna daha da ivme kazandırdı. Bu 'her zamanki gibi iş' yaklaşımı eko-faşizmin ve emperyal ekokırımın yüzüdür. Yenilenebilir enerji sistemlerinin ve dönüştürücü adil bir geçişin önündeki en büyük engeli ele almadığı için Paris Anlaşması'nın en büyük başarısızlığıdır.

Dünya tehlikeli bir gelecekle karşı karşıya. Sanayi Devrimi'nden önce 'analog olmayan dünyanın' neler getireceğine dair işaretler veriyordu. Daha sıcak bir gezegen, insan ve hayvan yaşamını sürdürecektir koşulları

insan dışı yaşam daha da zorlaşacaktır. Küresel egemen sınıflar insanlığı ve gezegendeki tüm yaşamı hayal kırıklığına uğrattı. Önümüzde keskin bir seçim var: kapitalizmi sona erdirmek ya da yok olmak. Bu bağlamda, yükselen iklim adaleti hareketi, kırmızı-yeşil güçleri birleştirme,⁶ derin adil dönüşümleri ilerletme ve aşağıdan sistemik alternatifler inşa etme potansiyeliyle birlikte çok önemlidir. Bu hareketi inşa etmek gelecek için tek umudumuzdur. İklim adaleti hareketi hayatta kalmamızı garanti etmeyecek, ancak iklim değişikliğinin yıkıcı sonuçlarını kesinlikle azaltacak ve yaşamı sürdürmek için insan dayanışmasının en iyisini kullanacaktır. Bu kitap, bu hareketten çıkan bazı önde gelen perspektifleri ön plana çıkarmaktadır.

İKLİM ADALETİ, SİSTEM DEĞİŞİKLİĞİ VE ADİL GEÇİŞ

İklim adaleti hareketi, sistemik alternatifleri ilerletirken neoliberal küreselleşmeyi geri püskürtmeyi amaçlayan yeni bir küresel direniş döngüsünün parçasıdır. Dört önemli koşul bu hareketin ortaya çıkışını kolaylaştırmıştır.⁷ Birincisi, BM iklim süreçleri içinde İklim Eylem Ağı aracılığıyla bir reform gündeminin başarısızlığa uğramasıydı. İlerici sivil toplum tarafından 2007'de Bali'de İklim Eylemi Şimdi! çağrısıyla bir kopuş resmileşene kadar daha fazla zemin kabul ediliyordu (Bond 2012). (Bond 2012). İkincisi, iklim müzakerelerindeki güçler dengesinin yeşil neoliberal ve sermaye yanlısı çözümler lehine giderek değişmesiydi. BM iklim zirvelerinin yeşil yıkaması, sistemik alternatifler etrafında alternatif bir vizyon, pratik ve politika geliştirme ihtiyacını doğurdu (Angus 2010; Bassey 2012; Tokar 2010). Bolivya'nın 2010 yılında Cochabamba zirvesinde yaptığı girişim, devletlerarası sistemde sadece bir devletin BM iklim müzakereleri içinde daha radikal bir iklim adaleti politikasını savunmaya istekli olduğu gerçeğinin altını çizdi. Bolivya'nın bu girişimi de, kendi petro ekonomisi gibi Bolivya içindeki çelişkiler ve BM müzakerelerindeki güç yapısının dinamikleri nedeniyle başarısızlıkla sonuçlandı. Giderek artan bir şekilde, iklim adaleti aktivistleri için BM iklim zirveleri daha çok dışarısı, sokak siyaseti tiyatrosu ve insanların sistemik alternatifleri için platformlar haline geldi. Alternatif bir iklim adaleti anlatısı aşağıdan küreselleştiriliyordu.

Üçüncüsü, iklim şokları gezegenin yaşadığı deneyimlerin bir parçası olarak ortaya çıkmaya başladıkça ence, sağduyu sağduyu olarak kristalleşmeye başladı. Katrina ve Sandy gibi kasırgalar, Kaliforniya'nın mega kuraklığı, El Nino kaynaklı daha uzun süreli kuraklıklar ve Filipinler'i vuran Haiyan ve Haima tayfunları

aşağıdan inşa etme ihtiyacını gündeme getirmiştir. Dördüncüsü, iklim krizinin ortasında fosil yakıt çıkarımının devam eden genişlemesi, Nijer Deltası'ndaki Afrikalı kadınlar ile yerli Amerikalılar ve otomobil şirketlerinin çıkarım ve mülksüzleştirme rejimlerinin ön saflarında yer alan diğer taban toplulukları arasında en radikal aktivizmlerden bazılarını da ortaya çıkardı (Bassey 2012; Klein 2014). 'Petrolü toprakta, kömürü delikte' tutma çağrıları küresel ölçekte yankılanmaya başladı. Tüm dünyada BM'nin sahte çözümlerine, karbon şirketlerine ve fosil ekonomileri destekleyen devletlere karşı savaş hatları çiziliyor. Aynı zamanda gıda egemenliği, iklim işleri, toplu taşıma, sosyal olarak sahip olunan yenilenebilir enerji, temel gelir hibeleri, doğa hakları, 'iyi yaşamak', müşterekleştirme (su, toprak, siber alan), sıfır atık, dayanışma ekonomileri ve daha birçok sistemik ön plana çıkmaktadır.

Sistem değişikliği mücadelesi hayatta kalmak için kilit önemdedir. İklim adaleti politikası bunu ön plana çıkarmaktadır. Bu konudaki en önemli fikir, sendikalar tarafından dile getirilen 'adil geçiş' kavramıdır. Bu kavramın merkezinde, iklim krizinin yoksulların, işçi sınıfının, köylülüğün ve savunmasızların yaşamları üzerindeki yavaş ama acil ve uzun vadeli şiddetinin kabulü yer almaktadır. Bu durum zengin ülkeler içinde de orantısız ve eşitsizdir. İklim şokları kapitalist sistem tarafından tetiklenir ve kapitalizmin dinamiklerine içsel hale gelmiştir, ancak bu, işçi sınıfı ve yoksulların iklim krizinin yükünü ve maliyetini üstlenmesi gerektiği anlamına gelmez. Adil geçiş kavramı, toplumsal bağlarımızı şimdi, ancak yüzde birin aksine çoğunluğun çıkarlarına ayrıcalık tanıyacak şekilde dönüştürmenin önemini teyit etmektedir. Dahası, Jacklyn Cock'un bu ciltte belirttiği gibi, bunun gerçekleşmesi için bu tür geçişlerin yüzeysel değişikliklerden daha fazlası olması gerekir. Bu, yaşamın sürdürülebilmesi için her şeyin sistem değişikliğine tabi tutulması gerektiği anlamına gelmektedir. İşte bu bağlamda bu kitap, dönüştürücü adil bir geçiş ve demokratik eko-sosyalist bir Güney Afrika'nın ve dünyanın aşağıdan inşasını temel sistemik alternatifleri ön plana çıkarmaktadır.

Aynı zamanda, bu kitaptaki katkılar, sınırların ve zorlukların farkına var- iklim adaleti politikalarının dönüştürücü ve adil bir geçişe ulaşmada karşılaştığı zorluklar. Bu bağlamda, bölümler aşağıdakileri farklı şekillerde ele almaktadır:

- Adil geçişin bir parçası olarak yaşanabilir ve sürdürülebilir toplumlar inşa etme zorluğuyla yüzleşmek. İklim adaleti siyasetinin dönüştürücü politikaları ve sistemik alternatifleri soyut veya ütöpik mavi baskılar olmamakla birlikte, başka bir dünya ve toplum için somut bir vizyona ihtiyaç vardır

kapitalizmin ötesinde. Sosyalizmin zengin ve özgürleştirici geleneklerini çağdaş anti-kapitalizmle birlikte ele almak, bu vizyonu yapılandırmak için çok önemlidir.

- Tabandaki, cephedeki mücadeleleri ulusal, bölgesel ve küresel mücadelelere bağlamak. Coğrafi ölçek ve kritik kitle, sistemik alternatifler için alan yaratırken fosil yakıt kapitalizmini geri püskürtmek için bir zorluktur. Bu sistemik alternatifler alternatif bir mantığı serbest bırakmalı, yeni değerlere dayalı kurumlar inşa etmeli ve sistemik reformlar yoluyla demokratik dönüşüm için ivme sağlamalıdır.
- Kırmızı-yeşil ittifakları kurmak çok önemlidir ve sistem değişikliği ve dönüştürücü siyasetin kırmızının yeşile ve yeşilin daha kırmızıya dönüşmesini sağlaması gerektiği anlamına gelir. İşçi sınıfı ve yeşil hareketler yakınlaşmalıdır. Bu ittifakların pratikte ortak analizler, kampanyalar ve sistemik alternatiflerin inşası etrafında kurulması zorunludur.
- Sistemik değişimi kucaklayan bir inanç zorunluluğu olarak dönüştürücü adil geçişlerin teşvik edilmesi ve desteklenmesi kilit önemdedir. Bu durum, devlet gücüne ve iklim adaleti aktivizminin aşağıdan inşa edilirken devleti nasıl dönüştürmesi ve yeniden içine alması gerektiğine dair soruları gündeme getirmektedir.

İşte bu zorluklarla ilgili olarak bu kitap, katkısını sistemik alternatifler ve dönüştürücü adil geçişler, özellikle de demokratik eko-sosyalist alternatifler etrafında şekillendirmektedir.

SOSYALİZMDEN DEMOKRATİK EKO-SOSYALİZME

Yirminci yüzyılda Marksist esinli sosyalizm, ister sosyal demokrasi, ister Marksist-Leninist-Maoist rejimler, isterse de devrimci milliyetçi projeler olsun, gözden düşmüştür. Çağdaş kapitalizmin derinleşen kriziyle birlikte, bazıları bu tarihsel başarısızlıkların, Batı propagandası da dahil olmak üzere, lekelenildiğini savunmaktadır. Bu argümana göre, gerekli olan şey yeniden doğrulama ve geri kazanımdır. Aynısının daha iyi bir versiyonuna ihtiyaç vardır ve belki de daha iyi liderlerle sonuçlar farklı olacaktır. Bu tür pozisyonlar, başarısızlığa katkıda bulunan hem iç hem de dış koşulların iradeci tarih okumalarına kendilerini borçludur ve oldukça dogmatiktir. Dahası, bu tür yaklaşımlar sosyalizmin bu tarihsel deneyimlerinde yer alan Marksist teori ile ilgili sorunları, mücadele biçimlerinin sınırlarını, çelişkileri görememektedir.

ve yeni anti-kapitalist hareketler ve güçler arasında ortaya çıkan yeni sistem karşıtı politikalara kapalıdır. Sosyalizmin tarihine dogmatik bir yaklaşım sosyalizmin yenilenmesine yardımcı olmayacaktır.

Bu kitap, yirminci yüzyıl sosyalizminin başarısızlıklarına demokratik eko-sosyalizmin eleştirisi, teorik gelişimi ve pratik ufkı üzerinden bakarak bu dogmayla yüzleşiyor. Bu bağlamda, çağdaş demokratik eko-sosyalist analiz ve mücadelenin gelişiminde beş önemli tarihsel an ve yaklaşım bulunmaktadır.⁸ Bu anlar yirminci yüzyılın ikinci yarısını kapsamakta ve günümüzü de içermektedir. Bu tür anlar ve yaklaşımlar aşağıdaki gibi tanımlanabilir: (i) fiilen var olan 'sosyalizmin' Marksist bir ekoloji eleştirisi; (ii) Marksizmin ekoloji yoluyla yeşillendirilmesi; (iii) klasik Marksizmde karmaşık bir ekolojinin yeniden bulunması; (iv) güncel çevre sorunlarıyla ilgilenmek için tarihsel materyalist bir ekoloji ve kapitalist kriz teorisinin kullanılması; ve

(v) dünyada sistemik değişimleri savunan eko-sosyalist güçlerin yükselişi. Bunların her biri aşağıda açıklanmaktadır. Dahası, bu cilt, bazı durumlarda gerilimler ve çözülmemiş pozisyonlara rağmen, eko-sosyalist analiz ve mücadeleye yönelik tüm bu yaklaşımları kucaklamaktadır. Bu kitaptaki her bir bölümün izi, demokratik eko-sosyalizme yönelik bu yaklaşımlara kadar sürülebilir.

Demokratik eko-sosyalizmin ilk momentleri ve yaklaşımı, fiilen var olan 'sosyalizm' deneyiminden türemiştir.⁹ Bunlar, ekolojik dönüşümü savunurken eski Sovyet Bloğu ve çağdaş Çin'in üretimciliğine meydan okuyan muhalif seslerdir. İki önemli örnek örne . Rudolf Bahro'nun 1978'de yayınlanan *Doğu Avrupa'da Alternatif* adlı kitabı, 'endüstriyel despotizmin' oluşumuna ve parti kontrolündeki devlet sosyalizminin anatomisinin merkezinde yer alan derin yabancılaşmaya dair yıkıcı bir eleştiri sunmaktadır. Dahası, daha fazla işçinin kendi kaderini tayin etmesi, daha fazla demokrasi ve bir 'kültür devrimi' yoluyla işbölümünün yeniden yapılmasını savunmaktadır. Bahro, fiilen var olan sosyalizmin gerçekten özgürleşmiş bir 'özgür üreticiler' uygarlığı haline gelmesini istiyordu. Kitabının yayınlanmasıyla birlikte hapse atıldı ve casus ilan edildi. Doğu Alman rejimi tarafından ancak uluslararası bir tepkinin ardından serbest bırakıldı. Batı Almanya'da Alman Yeşillerinin önde gelen seslerinden biri haline geldi ancak daha sonra bu partinin dar seçimciliği ve sosyal demokrat parti ile yakınlaşması nedeniyle hoşnutsuzluk yaşadı.¹⁰ Çin ile ilgili olarak, en keskin Marksist ekoloji eleştirilerinden biri Minqi Li'nin *China and the 21st Century Crisis* (2016) adlı kitabıdır. Li, Çin kapitalizminin merkezinde yer alan sınıfsal ve ekolojik çelişiklere işaret ediyor. İklim krizini anlamak için güçlü bir şekilde tartışıyor

ve Çin kapitalizminin sürdürülemezliğinin merkezi olarak petrol zirvesi. Nihayetinde, reform, devrim ya da çöküş zorluklarla mücadele etmek zorunda olan bir geçiş sürecinin gerekli olduğunu öne sürmektedir.

Demokratik eko-sosyalizmin ikinci moment ve yaklaşımı olan Marksizmin yeşillendirilmesi, büyük ölçüde sosyalist modernleşme ve endüstriyel birikime vurgu yapan prodüktivist Marksizmin ekolojik eleştirilerinden gelişmiştir. Bazı eleştiriler, üretimciliğin kökenlerinin Marx'a dayandığını öne sürecek kadar ileri gitmiştir. Bunun nedeni, Marx'ın yeterli bir doğa anlayışına sahip olmaması, 'üretim güçlerinin' gelişimine saygı duyması, ekolojik sınırlara karşı kör olması, insan merkezci olması ve bolluğa dayalı post-kapitalist bir toplumun endüstriyel vizyonunu desteklemesidir.¹¹ Dahası, sonuç olarak Sovyetler Birliği'nin (ve şimdi Çin'in) en kötü türden üretimci Marksizmi kapsadığı iddia edilmektedir. Marx'ın görünürdeki tezlerinin tarihsel Marksizm içinde sorun olarak ele alınmaktadır ve bu nedenle Marksizm zamanımızın ekolojik zorluklarıyla başa çıkmak için uygun değildir. Bunun yerine, Marksizm ekolojiye dahil edilmelidir. Marksizmin yeşillendirilmesi, doğanın içsel değeri, Malthusçu nüfus sorunu, bilim ve teknolojinin tehlikeleri ve gezegensel ekolojik sınırlar da dahil olmak üzere ekolojinin kaygılarını gemiye almayı gerektirir. Dolayısıyla Marksizm ekolojik bir Marksizm haline gelmelidir.¹²

Demokratik eko-sosyalizmi geliştirmeye yönelik üçüncü moment ve yaklaşım ise Marx'ın ekolojik tarafından eleştirilmesini kabul etmeyen Marksistler tarafından. Bunun yerine, bu tür Marksist ekolojistler Marx'ın çalışmalarındaki kayıp ekolojik boyutu bulmak için Marx'ı yeniden okumuşlardır. Bu, her biri Marx'ın ekolojisini okumada farklı vurgulara sahip çeşitli Marksist düşünürleri kapsamaktadır. Örneğin Paul Burkett (2014), Marx'ın düşüncesinin üretimci olduğuna dair iddiaları üç argümanla çürütmektedir. Birincisi, Marx her zaman insan zenginliğinin sadece emek değil, bir doğa bileşeni olduğunu anlamıştır. İkincisi, Marx her zaman, herhangi bir sosyal sistem altında insan doğal ve ekolojik yasalar tarafından kısıtlanacağını anlamıştır. Üçüncüsü, Marx kapitalizmin üretici güçleri geliştirmesinin doğasında var olan savurganlığın ve yıkıcılığının çok farkındaydı. Burkett, Marx'ın tarihsel doğanın önemini, kapitalizmin değer-biçim analizini ve alternatif bir toplum için mücadelede doğanın önemini kabul ederek Marksist bir ekolojiyi kurtarır. John Bellamy Foster (2000), Marx'ın düşüncesinin ihmal edilmiş birçok yönüne ekolojik bir boyut getirerek buna katkıda bulunur. Marx'ın felsefi natüralizm, evrim teorisi, kapitalist tarım ve toprak teorisi üzerine yazdıklarından yararlanıyor. Foster'ın okuması bize, Marx'ın merkezinde yer alan metabolik yarılma ile ilgili bir kavrayış sunuyor.

kent ve kırsal arasındaki ayrım da dahil olmak üzere insanın doğadan ayrılması. Marx'ta güçlü bir ekolojik duyarlılık sergiler.

Demokratik eko-sosyalizmin dördüncü momenti ve yaklaşımı Marksist ekolojiye dayanmaktadır. Karmaşık bir tarihsel materyalist ekolojinin, ekolojik krizle ilişkili bir kapitalizm teorisinin ve yeni bir demokratik anti-kapitalist eylemlilik kavramının, ekolojik çelişkilerin analizi açısından sunabileceği çok şey olduğunu kabul eder. Bu çelişkiler arasında biyoçeşitlilik kaybı yoluyla türlerin yok olması; asit yağmurları; ozon tabakasının tahribi; çölleşme; okyanusların kirlenmesi; göllerin, nehirlerin ve akarsuların kirlenmesi; insanların topraklarının mülksüzleştirilmesi; aşırı avlanma; tehlikeli çalışma koşulları; atıkların yakılması; kıtlıklar ve iklim değişikliği en büyük zorluklardan biri olmak üzere tüm gezegensel ekolojik sınırların ihlal edilmesi yer almaktadır. David Layfield (2008), Marksizm ve ekolojinin kesiştiği noktadan tüm bunların nasıl bir araya geldiğini göstermeye bütün bir metni ayırırken, Nimmo Bassey (2012) ve Naomi Klein (2014) gibi aktivistler iklim krizinin sadece kapitalist ekonomi politik tarafından yönlendirilmediğini, aynı zamanda fosil yakıtların çıkarılmasının önlenmesinin ön saflarında ve iklim adaleti mücadeleleri bağlamında yükselen yeni bir direnişle de ilgili olduğunu göstermektedir.

Demokratik eko-sosyalizmin beşinci anı ve yaklaşımı aşağıdakiler tarafından bilgilendirilir

İklim adaleti hareketinin ve sistemik alternatifleri ilerletmek için yükselen bir dizi diğer sistem karşıtı gücün eylemliliği.⁽¹³⁾ 'İklim Değişikliği Değil, Sistem Değişikliği' sloganı, bu hareketlerin demokratik eko-sosyalist orijini en iyi şekilde yansıtıyor. Bu hareketler ve onların organik entelektüelleri katranlı kumlara, hidrolik kırılmaya ve açık deniz sondajlarına doğru genişleyen karbon şirketlerine karşı mücadele etmektedir. Sistemik alternatifleri yerli kültürler, kozmolojiler ve hak temelli söylemlerden besleniyor. Marksizmle diyalog ve sınıf, ırk, toplumsal cinsiyet ve ekolojinin nasıl etkileşime girdiği de bu mayalanmanın bir parçası. Bu organik söylemler demokratik eko-sosyalizmin sınırlarını da şekillendiriyor. Örneğin, doğa hakları mahkemeleri, BM iklim zirvelerinin yanı sıra halk alanlarının bir parçası olarak toplanmıştır. Yerli halkların toprak, su ve yaşam haklarının ellerinden alınmasının şirketler ve kapitalizmle mücadele ile nasıl ilişkilendirildiği çok önemlidir.¹⁴

Dahası, dünyadaki gıdanın neredeyse yüzde yetmişini üreten, başta kadınlar olmak üzere dünya köylülerinin mülksüzleştirilmesine karşı mücadele eden (Shiva 2015: 16) ve gıda egemenliği politikaları aracılığıyla ulusötesi gıda şirketlerine ve onların mülksüzleştirme rejimlerine karşı tavır alan hareketler var. La Via Campesina, 200 milyondan fazla üyesi ve sayısız

Dünyanın farklı ülke ve bölgelerindeki gıda egemenliği ittifakları, bu sistemik alternatifi ilerletilmesinde çok önemli olmuştur. Gıda egemenliği perspektifleri ve eko-feministler, küreselleşmiş endüstriyel gıda sistemlerinin dünyadaki karbondioksit emisyonlarının yüzde yirmi beşinden, metan gazı emisyonlarının yüzde altmışından ve azot oksit emisyonlarının yüzde sekseninden sorumlu olduğunu, bunların hepsinin ölümcül sera gazları olduğunu kabul etmektedir (Shiva 2015: 54). Tarımsal ekoloji bilimine ve tabandan gelen hareketlerin demokratik inşasına dayanan gıda egemenliği yollarına yönelik çağrılarının artması şaşırtıcı değildir.

Bugün, demokratik eko-sosyalizme yönelik beş an ve yaklaşım, onun gelişini ve önemini kesinleştirmektedir. Bugün sosyalizmin (ve sosyalist olmanın) anlamı, temelde kimlikte ve ideolojik temilde demokratik eko-sosyalist olmakla ilgilidir. Sadece sosyalizme atıfta bulunmak ya da kendini sosyalist olarak temsil etmek, yirminci yüzyılda kanıtlandığı gibi, halkın iktidarı olarak demokrasiye başarısız bir bağlılık anlamına gelir ve aynı zamanda kavrulmuş bir gezegende gerçekleştirilemeyecek ve daha temelde sadece böyle bir felakete katkıda bulunacak olan üretken sosyalizme eşittir. Bunun yerine, yenilenmiş bir demokratik eko-sosyalizm, yaşamı sürdürmeye yönelik bir etiğin aracılık ettiği, halkın iktidarı olarak radikal bir demokrasi pratiği ve anlayışı yoluyla insan ve insan dışı doğayı kapitalizmin ekokırım mantığından kurtarma zorluğuyla yüzleşir.

Bu elbette ırk ve toplumsal cinsiyetin demokratik bir eko-sosyalist kimliği için önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Bugün ortaya çıkan tüm demokratik eko-sosyalist mücadelelerde, ister yerli topraklarda hidrolik kırılmaya veya petrol çıkarılmasına karşı direniş, ister kadın köylü çiftçilerin mülksüzleştirilmesine karşı mücadeleler, ister eko-mantıksal sorunların neo-Marksist ekonomi politik analizi yoluyla olsun, ırk ve toplumsal cinsiyet ayrılmaz bir bütündür (Bond 2012; Klein 2014). Demokratik bir eko-sosyalist feminist ve ırkçılık karşıtıdır ve bu kitaptaki pek çok bölüm bu boyutları ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, yenilenmiş bir sosyalizmin kavramsal bizi demokratik eko-sosyalizm hakkında daha analitik ve kavramsal düşünmeye sevk etmektedir. Bize yardımcı olması için Marksist bir kültür kuramcısı olan Raymond Williams'ın özellikle *Keywords* (1983) adlı kitabından yararlanıyoruz.

Anahtar Kelimeler'de Williams, 'demokrasi' kökenini Yunanca *demokratia* kelimesinden, *demos* (halk) ve *kratos* (yönetim) - başka bir deyişle halk tarafından yönetim - vurgusuyla türetir. Bununla birlikte, kelimenin çeşitli tanım ve kullanımlarının farkındadır ve hem liberal hem de sosyalist gelenekler tarafından sahiplenilmesine karşı bizi uyarır. 'Demokrasi' teriminin gelişiminin merkezinde sınıf yönetimi ya da bazen çokluk tarafından yönetilme fikri vardı. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren siyasi dilde benimsenmiştir

ve modern parti politikalarında kullanılmıştır. Liberaller temsili demokrasiye odaklanma ve 'halk'ın anlamını özgürler, bilgeler, beyaz adamlar ve mülk sahipleri gibi belirli gruplarla nitelendirme eğilimindeydi. Sosyalistler ise demokrasinin halk iktidarı ve çoğunluğun çıkarlarının merkezi olduğu ve çoğunluk tarafından uygulanıp kontrol edildiği bir devlet anlamına geldiğini vurgulama eğilimindeydi. Ancak Williams (1983: 97), uygulamada hem liberal hem de yirminci yüzyıl sosyalist 'halk demokrasilerinin' halkın gücünün altını oyduğuna dikkat çeker. Temsil manipüle edilmiş ve halkın gücü bürokrasi ya da oligarşiye indirgenmiştir. Sosyalizmin yirmi birinci yüzyıldaki yenilenmesinde demokrasi radikal bir pratik, çeşitli kurumsal biçimler, hem negatif hem de pozitif özgürlükleri koruyan koşullar ve yaşamı sürdürecektir bir etik ile ilgilidir. Demokratik hareketler, doğrudan yurttaş eylemi, katılımcı biçimler, temsili süreçler, haklar ve müzakere edilmiş etik seçimlerle ilgilidir. İnsanların gücü, siyasi ve idari devlet yapılarının da demokratikleşmesini sağlamak için tüm bu yollarla teyit edilir.

Williams (1983), 'ekoloji' kelimesinin ilk kez Avrupa'da kullanılmaya başlandığını doğrulamaktadır.

1870'lerde Alman zoolog Ernst Haeckel'in çalışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Haeckel'in anlayışı temel olarak bitki ve hayvanların yaşam alanlarına ve olan ilişkilerine odaklanmıştır. Yirminci yüzyılda ekoloji, özellikle 1950'lerin ortalarında, koruma ve kirliliğe karşı önlemlerle ilgili endişeleri ifade etmek için 'çevrecilik' tarafından kısa bir süre gölgede bırakıldı. Ancak ekoloji, insanın fiziksel dünya ile ilişkilerini de içerecek şekilde anlamını daha da genişletmiştir. Günümüzde ekoloji, insanı doğanın ayrılmaz bir parçası olarak ve gezegensel ekosistemler içinde konumlandırmaktadır. İnsanoğlunun doğa ile eşzamanlı ilişkisi ve doğayı birlikte yaratması ile ilgilenmektedir. Yirmi birinci yüzyılda ekoloji, demokratik eko-sosyalizm içinde 'eko-' ön ekinin de ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

'Sosyalist' ve 'sosyalizm' kelimeleri, 'kooperatif', 'mutualist', 'dernekçi' ve kolektivist kelimeleriyle birlikte 1860'larda modern kullanıma girmiştir (Williams 1983: 288). Farklı gelenekler 'sosyalizm' kelimesini ya Marksistler gibi kapitalizm ile komünizm arasında bir geçiş toplumuna ya da Fabian sosyalistleri gibi liberal idealin ekonomik yönüne ulaşmak için liberal toplumun mantıksal gelişimi olarak sosyalizm anlayışına atıfta bulunmak için kullanmıştır. Yirminci yüzyılda, Rus devriminden doğan komünist partiler sosyalizme bağlılıklarını sürdürmüş ancak sosyalizmlerini sosyal demokrat partilerden ayırmaya çalışmışlardır. Devrimci ulusalcılar da Afrika sosyalizmi ya da Nehruvian sosyalizmi gibi sosyalizm çeşitleri geliştirdiler. Bugün sosyalistler sömürüye karşı mücadeleyi savunuyorlar,

metalaştırma, mülksüzleştirme, baskı (ırksal, toplumsal cinsiyet, cinsel) ve hükümette ve işyerinde daha fazla demokrasi için. Aynı zamanda, mülkiyet ilişkileri, demokratikleştirilmiş kamu mülkiyetinin önemini kabul ederken, çeşitli ortak mülkiyet biçimlerini (toprak, tohum, su, bilgi) ve toplumsallaştırılmış mülkiyeti (işçi kooperatifleri, toplulukları ve işçileri içeren belediye mülkiyeti ve topluluk tröstleri gibi) içerecek şekilde yeniden düşünülmektedir. Ayrıca, gıda sistemleri, enerji ve kaynakların demokratik planlaması (katılımcı bütçeleme gibi) da pratikte denenmektedir ve yaşamı sürdürmek için adil geçişin bir parçasıdır. Yirmi birinci yüzyılda sosyalizm artık öncü partilerin değil, sistem karşıtı hareketlerin, taban ağlarının, ilerici düşünce kuruluşlarının ve dönüştürücü değişim isteyen demokratik siyasi araçların bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Radikal demokrasiye bağlı olarak, hem insan hem de insan dışı yaşamı kurtarmak için bireysel ve kolektif seçimleri bilgilendiren etik değerlerle de ilgilidir.

Sonuç olarak, bu anahtar kelimeleri bir araya getirmek, yirmi birinci yüzyılda sosyalizmin demokratik eko-sosyalizm olduğu anlamına gelir. Tarihsel bir gerçekleşme sürecindeki yaşayan bir sosyalizmdir ve yukarıda bahsedilen demokratik eko-sosyalist analiz ve mücadeleye beş an ve yaklaşım tarafından bilgilendirilir. Bu konu aşağıda, dünyadaki ve Güney Afrika'daki mücadelelerden ortaya çıkan somut demokratik eko-sosyalist alternatifler açısından daha ayrıntılı olarak incelenmektedir.

DEMOKRATİK EKO-SOSYALİST ALTERNATİFLER

Bu kitabın Birinci Bölümü iklim krizinin karşı anlatısına odaklanmaktadır. İklim krizi ile kapitalizm arasındaki ilişkinin analizine odaklanmakta ve bu analizi derinleştirmektedir.

İkinci bölümde Dorothy Grace Guerrero, küresel iklim değişikliği müzakerelerinin eleştirel bir ekonomi politik analizini sunmak için BM-COP devrelerinde ve iklim adaleti politikalarında uzun yıllara dayanan danışmanlık ve aktivizminden yararlanıyor. Bakış açısını, BM iklim müzakerelerinin kurumsal ekonomi politığına oturtturarak, iklim biliminin , iklim şoklarından etkilenen ülkelerin seslerinden ve sokak siyasetinden giderek kopuşunun izini sürüyor. Guerrero, iklim değişikliği müzakereleri de dahil olmak üzere genel olarak BM sistemi içinde şirketlerin ele geçirilmesinin merkeziliğini vurguluyor. Şirket etkisinin, son yirmi yıldır küresel müzakerelerde ciddi sistemik çözümlerin ön plana çıkmasını engellemekle kalmadığını, aynı zamanda

Karbon emisyonlarının ve gezegensel sıcaklıkların artmasının yanı sıra, şirket çıkarlarının çok taraflı süreçlerde nasıl tescil edildiği. Karbon emisyonlarında düzenlenmiş azaltımlara karşı geri adım atılması, 'ortak fakat farklılaştırılmış sorumlulukların' geri alınması, piyasa merkezli çözümlerin yükselişi, fosil yakıtların devam eden kullanımının ele alınmaması ve gezegen sıcaklıklarında 1.5 ya da 2°C'lik bir artışı önlemekten uzak olan ülkelerin zayıf gönüllü taahhütleri de buna dahildir. Guerrero sürekli olarak iklim krizinin bir çevre sorunundan daha fazlası olduğunu, ekolojik ve sosyal krizleri de kapsadığını savunmaktadır. Zengin ve yoksul ülkeler arasındaki güç asimetrisini ve toplumlardaki sınıf hiyerarşilerini yansıtmaktadır. Sonuç olarak Guerrero bize sistem değişikliği ve dönüştürücü politika yönünü işaret ediyor. İklim adaleti güçlerinden doğan ve siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel ilişkilerin dönüşümünü gerektiren önemli sistemik alternatiflerin altını çiziyor.

Üçüncü bölümde Vishwas Satgar, hem BM iklim sürecindeki resmi versiyonu hem de büyüyen popüler söylemin bir parçası olarak Antroposen ideolojik inşasını ve işlevini sorgulamaktadır. Bu bölüm, Antroposen söyleminin oluşumunun, biliminin ve sosyal bilimsel açıklama olarak sunulmasının izini sürmektedir. Bununla birlikte, sosyal bilimsel açıklama olarak eleştirilmektedir. Eleştiri, Antroposen söyleminin teknokratik uygulamaları ve insanın doğa karşısındaki zaferini doğrulamasını sağlayan çok değerliliğinin altını çizmektedir. Bu bölüm aynı zamanda, bu söylemle mevcut Marksist ilişkiye de eleştirel bir yaklaşım getirmektedir. Bazı Marksistler, esas olarak insanların gezegensel etkilerden sorumlu olduğu yönündeki bilimsel argümanı nedeniyle Antroposen çerçevesini konusunda isteklilik gösterirken, diğerleri insanların doğayı birlikte yarattığı Kapitalosen'in insan-merkezci bir versiyonunu benimsemektedir. Bu bölüm, Antroposen'e yönelik mevcut Marksist ekolojik yaklaşımları eleştirel bir bakış açısıyla ele alarak bunların sınırlarını vurgulamaktadır. Buradan, Antroposen söylemini emperyal ekokırım mantığının bir uzantısı olarak anlayan, doğuşu kapitalizmin kökenlerine dayanan ve 500 yılı aşkın bir süredir devam eden bir perspektif ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte sermaye, yaşam formlarının ve dünyaların koşullarını şekillendiren ve belirleyen jeolojik bir güç olarak da oluşturulmaktadır. Dahası, Antroposen'in emperyal ekokırımın bir parçası olarak ırksallaştırılmış egemenliği onaylayan güç ilişkilerini somutlaştırdığını savunmaktadır. Son olarak bölüm, dönüştürücü adil geçişlerin ilerletilmesi olasılıkları üzerine bir düşünceyle sona ermektedir.

İkinci Bölüm, somut demokratik eko-sosyalist alternatiflerin altını çiziyor ağırlıklı olarak küresel Güney'den olmak üzere ön plana çıkmakta, ancak farklı dillere çevirmektedir.

iklim adaleti aktivizminin bir parçası olan ulusötesi aktivist devreler aracılığıyla yerellere ulaşmaktadır. Bu alternatifler, iklim adaleti mücadelesinin bir parçası olarak adil geçiş ve sistemik reformlar için ayrıntılı bir içerik oluşturmaya çalışmaktadır. Sahada ve mücadelelerde, bu alternatifler yerli halk hareketleri, köylü hareketleri, işçi hareketleri, ilerici düşünce kuruluşları, aktivist gruplar ve radikal entelektüellerin yaşanmış deneyimlerinin bir parçası olarak savunulmaktadır.

Hein Marais'in kaleme aldığı dördüncü bölüm, evrensel temel gelir hibesini (UBIG) iklim krizine ve artan işsizlik ve yoksulluk ücretlerinin neden olduğu toplumsal yeniden üretim krizine karşı önemli bir dönüştürücü yanıt olarak ön plana çıkarmaktadır. Marais, UBIG için zamanın şimdi olduğunu ikna edici bir şekilde gösteriyor. Ücretli emeğin nasıl giderek hayatta kalmanın imkansız bir yolu haline geldiğinin altını çiziyor. İşsizlik oranları dünya genelinde artıyor, çalışma koşulları da güvencesiz hale geliyor, sermaye birikiminin aşırı üretim krizleri, emeğin emiliminin tükendiği, emeğin yaratılan zenginlikten daha az pay aldığı ve sendikal yoğunlukların azaldığı bir bağlamda devam ediyor ve bu da esneyen eşitsizlikleri durdurmayı neredeyse imkansız hale getiriyor. Aynı zamanda, 'kirli endüstrilerden' geçiş ve iklim şoklarının etkileri, UBIG'nin adil geçiş bağlamında merkezi bir dönüştürücü önlem olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. İşçilerin böyle bir önlemle iklim krizinin orantısız etkilerini taşımasına gerek yoktur. Marais, UBIG'i önemli bir alternatif olarak ortaya koymanın ötesinde, işin ötesinde bir dünya yaratma önerisine karşı derin ideolojik önyargıları ve kamu mallarını geri almak isteyen neoliberal sağın UBIG'i onaylamalarını da ele alıyor. En önemlisi, emeği sermayeye bağımlılıktan kurtarmak, vatandaşlığı onaylamak ve aynı zamanda hem insan hem de insan olmayan yaşamın geri kazanılmasına izin vermek için çok önemli bir adım olarak radikal potansiyelinde ifade edildiği gibi ütopyik ışıltısının altını çiziyor.

Beşinci bölümde, Pablo Sólon, Çokuluslu Devletlerin eski büyükelçisi Bolıvy'a'nın BM nezdindeki temsilcisi (2009-2011) ve önde gelen iklim adaleti düşünürlerinden ve Ana'nın hakları için kampanya yürütenlerden biri olan Sólon, bizi bu sistemik alternatifle tanıştırıyor. Sólon, Toprak Ana'nın Hakları alternatifini insanmerkezciliğin tam karşısına yerleştiriyor. Toprak Ana'nın Haklarının, insan öznesini canlı ya da cansız diğer nesnelerle karşı karşıya getiren batı düşüncesindeki ikiliği kırmakla ilgili olduğunu kabul ederek argümanını ortaya koyuyor. Dahası, bu fikrin And ve daha genel olarak yerli düşüncesi, Dünya sistemi bilimi üzerine bilimsel söylemler, ruhani ve dini etik düşünce ve hukuksal düşünce içindeki soyağacını ön plana çıkarıyor.

Sólon bize bu fikrin ideolojik temellerini sunuyor ve ardından Derin Ekoloji ve Vahşi Hukuk aracılığıyla gelişiminin izini sürüyor. Toprak Ana'nın Hakları kavramının nasıl insan haklarına eşdeğer olmadığını ve sadece insan haklarını doğaya genişletmekle ilgili olmadığını gösteriyor. Daha ziyade, Thomas Berry'nin Yeryüzü Hukukundan yararlanarak, felsefi olarak Toprak Ana Haklarının insan haklarıyla aynı yaşam kaynağından nasıl türediğini ve kavramsal olarak canlı ya da cansız formlar arasında bir hiyerarşinin olmadığı bir Yeryüzü topluluğunu nasıl savunduğunu gösteriyor. İnsanlar ve doğa eşdeğerdir ve bir bütünün parçalarıdır. Aynı zamanda, bu çerçevede haklar niteliksel olarak farklıdır. Sólon ayrıca bu fikirlerin Ekvador anayasası ve Bolivya Toprak Ana Hakları Yasası da dahil olmak üzere yasal belgelerde nasıl ifade bulduğunu göstermektedir. Sólon, bu gelişmeleri onaylarken Toprak Ana Haklarını hukuki bir söyleme indirgemekten uzaktır. Bunun yerine, sürekli olarak kitlesel siyaset yoluyla bu hakların tanınmasını ve hayata geçirilmesi için mücadele edilmesini savunuyor.

Altıncı bölümde Alberto Acosta ve Mateo Martínez Abarca, *buen vivir* ya da *sumak kawsay* (Kichwa dilinde) veya *suma qamaña* (Aymara dilinde) kavramlarını ön plana çıkarmaktadır. Kökleri Ekvador'daki ve bölgedeki diğer ülkelerdeki yerli ataların bilgilerine dayanmaktadır. Bu bölümde açıklandığı üzere, bu kavram küresel Güney'e aktarılan kapitalist modernite ve kalkınma anlayışına bir alternatiftir. Batı düşüncesinin doğaya dayattığı üretimcilik, materyalizmin ve düalist ilişkinin bir eleştirisidir. İnsanın doğadan ayrılmasına meydan okur ve tüm canlı varlıklara ontolojik değer veren bir söylemdir. Bu söylem, 500 yıldır sömürgeleştirmeye karşı karşıya olan yerli halkların uzun süredir devam eden özgürleştirici perspektifidir. *Buen vivir* söylemi, toplumlarımızı sömürgecilikten arındırma ve değerlerimiz ile sosyal uygulamalarımızı yeniden düşünme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu bir plan ya da entelektüel bir moda değildir. Günümüz Latin Amerika'sında, kapitalist uygarlığın krizleriyle yüzleşmek isteyen yükselen yerli toplulukların gücünün derin bir ifadesidir. Dünyamızı, insanlar ve doğa arasındaki ikilemi sona erdirecek şekilde yeniden yaratmak için yapılan kolektif bir yolculukla ilgilidir. *Pacha Mama* ya da Toprak Ana, toplum hakkında nasıl düşündüğümüzün ve ekonomi politik ilişkilerimizi nasıl yeniden kurduğumuzun merkezinde yer alıyor. Acosta ve Abarca *bu* fikrin And Dağları'ndaki yeni anayasacılık için önemini ortaya koyarken, aynı zamanda ekonomiyi ve mantığını dönüştürmek için *buen vivir*'in etkileri üzerine nasıl düşünebileceğimizi de ele alıyor. Sonunda Marksizmi, adil geçişin bir parçası olarak yaşamı sürdüren bir dayanışma ekonomisi inşa etmemize yardımcı olabilecek, yerli topluluklardan çıkan radikal bir anti-kapitalist fikirle diyaloga sokuyorlar.

Devan Pillay'ın kaleme aldığı yedinci bölümde, büyüme ölçütüne yönelik güçlü bir eleştiri yer almaktadır. Pillay'a göre modern endüstriyel ve küreselleşmiş ekonomiler büyümeye odaklanmış durumdadır ancak bu durum, ekonomik, sosyal ve ekolojik krizlerin derinleştiği bir sistemin yeniden üretilmesinde rol oynamaktadır. Pillay'a göre büyüme bu krizlerden ayrı tutulamaz ve büyümeye dayalı ekonomik politika yapımıyla ilişkilendirilen 'paradigma sürdürme sanatı' giderek sınırlarını ve çelişkilerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Güney Afrika'da Ulusal Kalkınma Planı da dahil olmak üzere neoliberal ekonomi politikalarının fosil yakıt odaklı bir maden-enerji-finance kompleksini nasıl desteklediğini ve büyüme arayışında bir sistemik kriz modelini nasıl yeniden ürettiğini göstermektedir. Pillay daha sonra, neoliberal ve yirminci yüzyıl Marksist esinli büyüme ekonomilerinin ötesinde dönüştürücü reformlara ve alternatiflere ihtiyacımız olduğunu öne sürerek bu çerçeveden çıkış sunmaktadır. Bu alternatiflerin merkezinde Marksizm içinde radikal bir hümanizmin (Marx ve Güney Afrikalı bir 'organik entelektüel' olan Rick Turner'da olduğu gibi) Budizm gibi materyalist ve ateist felsefelerle ortak bir zemin bulması yer almaktadır. Pillay, demokratik eko-sosyalizmin ve adil geçişin merkezinde yer alan, doğanın bir parçası olarak insanın varoluşsal özgürleşmesinin daha geniş bir toplumsal dönüşüme bağlı olduğu bütüncül bir toplumsal değişim çerçevesini yeniden bulmamız gerektiğini savunuyor. *Bu da*, insanlar ve doğa arasındaki ilişkilerimizi düzenlemek için, *buen vivir*, ubuntu ve hatta Mutluluk Endeksi'ne çok benzeyen, aşağıdan gelişen karşı hegemonik sınıf ve halk mücadelelerinden kaynaklanan yeni kavramlara ihtiyacımız olduğu anlamına gelir. Büyüme merkezli bir Güney Afrika ve dünya, bizi adil bir geçişten ve dönüştürücü alternatiflerin gerçekleştirilmesinden daha da uzaklaştırarak, yalnızca aynısını yeniden üretecektir.

Christelle Terreblanche tarafından kaleme alınan sekizinci bölüm, tartışmada yeni bir çığır açıyor demokratik eko-sosyalizm hakkında. Bu bölümde, ubuntu'yu - Afrikalıların insan anlayışı ve etiği ve onların doğayla olan bağlılığı - etik bir paradigma olarak geri kazanma ve eko-sosyalizmle diyaloga sokma çabası var. Bu, Afrika'nın bütüncül ve entegre dünya görüşüyle ilgilidir ve hem çağdaş kapitalizme meydan okumak hem de iklim krizine karşı sosyalist bir yanıtın yenilenmesi için ideolojik kaynaklar sağlar. Bu, soyut felsefi teorileştirme yoluyla değil, Afrika'nın ilk sosyalizm dalgası ve Marksist-Leninist rejimlerinde ubuntu'konumlandırılması yoluyla yapılmaktadır. Bu deneyimden, başarısızlıkları da dahil olmak üzere, eko-sosyalizm ile diyalog için ortak bir zemin bulmaya yönelik önemli dersler çıkarılmaktadır. Ayrıca bu bölüm, ubuntu'nun, en önemlileri kadınların karşıtı mücadeleleri olmak üzere, çağdaş Afrika mücadelelerinde nasıl yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda

fosil yakıt çıkarımını durdurmaya yönelik küresel bir hareketin temelini oluşturmuş ve çağdaş iklim adaleti politikalarının merkezinde yer alan ulusötesi aktivist devreleri beslemiştir. Bu süreçte eko-sosyalistler Afrika sosyalist düşüncesi ve onun anlayışıyla diyaloga girmişlerdir. Bu bağlamda, Léopold Senghor'un Negritude'u ile Joel Kovel'in ekosentrik etiği arasındaki ortak zemin sorgulanmaktadır. Son olarak bölüm, ubuntu'nun kendi radikal etik praxis ve dekolizasyon kavramları aracılığıyla ekososyalizme yönelttiği meydan okumaya değinmektedir. Bu bölüm, iklim krizi ve adil geçişin zorunluluklarıyla yüzleşen dönüştürücü aktivizmin, ubuntu'nun merkezi rolünü takdir etmeden eksik kalacağını teyit etmektedir.

Dokuzuncu bölümde Nnimmo Bassey, iklim krizinin Afrika üzerindeki yıkıcı etkilerine odaklanıyor. Bu durum, Afrika'nın küresel karbon emisyonlarına yüzde dört gibi sınırlı bir katkıda bulunmasına rağmen gerçekleşmektedir. Bu durum, iklim krizinden en çok sorumlu olan küresel Kuzey ülkelerinin bu krizin çözümünde en büyük sorumluluğu üstlenmesini gerektiren adil bir geçişin önemini vurgulamaktadır. Bu, BMİDÇS müzakereleri sürecinde yerleşik olan ancak gerçekleşmeyen 'eşit ancak farklılaştırılmış sorumluluklar' mantığında kabul edilmektedir. İklimin olumsuz etkileri arasında açlığın artması (günde yaklaşık 240 milyon Afrikalıyı etkiliyor) ve su kıtlığı ve stresi (2020 yılına kadar 250 milyon Afrikalı yer alıyor. Bu etkiler, sadece mevcut karbon yolunu yeniden üretmekle kalmayıp, en önemlisi Afrika tarımını baltalayan yanlış iklim çözümleri nedeniyle daha da kötüleşmektedir. Bu yanlış çözümler, dirençli, yerli bilgiye dayalı gıda egemenliği alternatiflerini geri itmekte ve doğayı ve yaşamı sürdürme koşullarını tahrip eden ekosidal bir mantığı yoğunlaştırmaktadır. Bu sonuçlara rağmen, güçlü güçler iklim krizine karşı iklim-akıllı tarım, küçük ölçekli çiftçileri baltalayan genetiği değiştirilmiş tohumlar, Afrika tohum sistemlerinin ele geçirilmesi, toprak ve su gaspları ve Ormansızlaşma ve Orman Bozulmasından Kaynaklanan Emisyonların Azaltılması gibi politikalar gibi sahte çözümleri teşvik etmektedir. Bassey bunun ormansızlaşmayı durdurmadığını ve 'temelde piyasa çevreciliği için uygun bir araç' olduğunu savunuyor. Aynı zamanda, G7 liderliğindeki Gıda Güvenliği ve Beslenme için Yeni İttifak gibi bu sahte sömürgeci çözümleri teşvik eden kuruluşlara karşı direniş Afrika kıtasında giderek artıyor. Afrika gıda egemenliğinin geri püskürtülmesi, dayatılan sahte çözümlerin sınırları ve çelişkileri nedeniyle başarısız oluyor. Aynı zamanda, giderek artan sayıda ülke küçük ölçekli çiftçileri desteklemek için agro-ekolojiye dayalı gıda egemenliğini benimsiyor ve böylece demokratik eko-sosyalist bir alternatifi ilerlemesini sağlıyor.

Bu kitabın Üçüncü Bölümü, önceki bölümlerdeki temaları ele almakla birlikte, Güney Afrika için demokratik eko-sosyalist alternatiflere odaklanmaktadır. Bu alternatifleri, adil geçişin sığ kavramlarına bir meydan okuma olarak konumlandırmakta ve teoride, tartışmalarda ve tabandan gelen dönüştürücü mücadelelerde ortaya çıkan iklim adaleti sistemik alternatiflerini vurgulamaya çalışmaktadır. Ayrıca bu bölümler, yirminci yüzyıl sosyalizminin büyüme, modernleşmeyi yakalama ve üretim güçlerini geliştirme saplantısına meydan okuyan post-üretimci bir sosyalizmi geliştirmektedir.

Jacklyn Cock, onuncu bölümde, Güney Afrika'nın adil geçişe katılımı için dört önemli konuya odaklanmaktadır. İlk olarak, bölüm sermaye tarafından öngörülen adil geçişin sığ varyantlarını ayırt etmektedir. Cock'un argümanı basittir: teknoloji, piyasa verimliliği ve hatta mütevazı reformlar yoluyla kapitalizmi yalnızca bir sınıf projesini yeniden üretir ve kapitalizmi yönlendiren sistemik yıkım mantığını ele almaz. İkinci olarak, feminizm, çevrecilik ve sosyalizmin kredisizleştirilmesini kapitalizme alternatiflerin araştırılması açısından yeniden ele alıyor. Bunu, bu ideolojilerin tabandan gelen sağduyu içinde bile lekelenmesini anlamak için yaparken, bu ideolojilerin yenilenmiş demokratik bir eko-feminist sosyalizm için sahip olduğu güçlü yanları, yeniden düşünme ve olasılıkları kabul ediyor. Üçüncü olarak, bu ideolojilerin yenilenmesini fiilen var olan mücadeleler bağlamında konumlandırıyor. Buna eko-feminizmin ortaya çıkışı, yenilenmiş bir sosyalist feminizm, ırkçılığa karşı çevresel adalet mücadeleleri ve küresel solun yirminci yüzyılın otoriter, üretimci ve devletçi sosyalizmlerinin sınırları hakkında çıkardığı dersler dahildir. Feminizm, çevrecilik ve sosyalizmdeki bu yeni itici güçleri dönüştürücü ve derinlemesine adil bir geçiş mücadelesine edebilecek, pratiğe dayanan bir kesişimsellik biçimi bulmaya çalışıyor. Bu bağlamda, kadınların ezilmesi, ırkçılık, çevresel yıkım ve sınıf konularını eleştirel bir şekilde ele almaktadır. Son olarak Cock, dönüştürücü ve adil bir geçişin parçası olarak demokratik eko-feminist sosyalizmin 'mavi baskısına' karşı çıkıyor ve bunun yerine böyle yenilenmiş bir ideolojik ufku bilgilendirmek için temel değerlerin gerekliliğini ortaya koyuyor. On birinci bölümde Michelle Williams enerji-demokrasi bağını ön plana çıkarıyor. Bunu kömür ve petrolün genel ekonomi politikası içinde konumlandırıyor ve bunun sonucunda da demokrasinin, demokratik talepleri ve emeğin gücünü sınırlayan elit bir demokrasi biçimi olan 'karbon demokrasisi' ile sınırlandırıldığını belirtiyor. Emeğin gücü, küresel neoliberal yeniden yapılanma bağlamında piyasa demokrasisinin yükselişiyle birlikte daha da zayıflamıştır. Bu analiz, Güney Afrika'nın maden-enerji kompleksi (MEC) ve bunun nasıl ile ilgili olarak daha da derinleştirilmiştir,

Apartheid döneminde ve neoliberal bağlamda, emeğin de kontrol altına alınmasına hizmet etmiştir. Kömürle ilişkili olarak emeğin kontrol ve disiplin mekanizmaları vurgulanmaktadır. Dahası, böyle bir analiz Güney Afrika'nın neden yenilenebilir enerjiye dayalı derin ve adil bir dönüşümü ilerletemediğini anlamaya da yardımcı olmaktadır. Bunun yerine, yenilenebilir enerjinin tanıtımını sınırlandıran kömür odaklı bir MEC'e kilitlenmiş durumda. Williams, Güney Afrika bağlamında, metal işçileri tarafından savunulan bir öneri olan 'sosyal olarak sahip olunan yenilenebilir enerjinin' (kamu, kooperatif ve komüniter) savunulmasının sadece demokrasiyi geliştirmek ve derinleştirmekle kalmayacağını, aynı zamanda ihtiyaç duyulan derin adil geçişin bir parçası olarak demokratik eko-sosyalizmin gerçekleştirilmesine de katkıda bulunacağını vurgulamaktadır.

On ikinci bölümde David Fig, enerji ve demokrasinin siyasi ekonomisine başka bir boyut katıyor. Nükleer enerjinin karbon emisyonlarını düşürmek için çok önemli bir teknoloji olarak övüldüğü göz önüne alındığında, Güney Afrika'nın nükleer enerji hedeflerini ortaya koyuyor. Williams gibi o da enerji tercihlerinin nasıl bir 'demokrasi açığı' yarattığını gösteriyor. Bu durumda, nükleer enerjinin şeffaf olmayan dünyasının Güney Afrika politika bağlamında nasıl işlediğini ortaya koyuyor. Fig, Afrika Ulusal Kongresi'nin apartheid rejiminden miras kalan nükleer program konusunda başlangıçtaki açıklık taahhüdünün izini sürerek, nükleer enerjiye yönelik mevcut son derece gizli, tepeden inme ve teknokratik baskının izini sürüyor. Bu politika taahhüdünün gelişiminin izini sürmenin yanı sıra, Güney Afrika'nın nükleer taahhüdünü yönlendiren yozlaşmış devlet-iş dünyası bağını ve daha geniş jeopolitik ilişkileri gündeme getiriyor. Çoğu yorumcu ve analist Güney Afrika'nın nükleer projesinin devleti iflas ettireceği konusunda hemfikir. Büyük maliyet aşırımları tüm dünyada nükleer programların doğasında olan bir özelliktir. Riskler yüksek olsa da Fig, nükleere karşı artan iklim adaleti direncini vurgulayarak olumlu bir notla sona eriyor.

Brian Ashley tarafından kaleme alınan on üçüncü bölüm, sistemik iklim işlerini ön plana çıkarmaktadır alternatifi adil geçiş sürecinde önemli bir dönüştürücü reform olarak görmektedir. Ashley, iklim işlerinin Güney Afrika'daki iklim krizi ve yüksek kitlesel işsizlik ikiz sorununu ele alma potansiyeline sahip olduğunu savunmaktadır. 'Yeşil işler' ile iklim işleri arasında önemli bir analitik ayrım yapmaktadır. Bunu yaparken de iklim işlerini Güney Afrika bağlamında yeşil kapitalizmin dışında konumlandırıyor. Dahası Ashley, Güney Afrika'nın kömüre dayalı enerji tedarikçisi ve tekeli Eskom'un, içinde MEC'in tamamıyla birlikte nasıl krizde olduğunu vurguluyor. Bunu, düşük karbonlu bir ekonomiye geçişi sağlamak ve MEC'e olan bağımlılığımızı kırmak için iklim işlerini Güney Afrika ekonomisine sokmak için bir fırsat olarak görüyor. İklim İşleri Kampanyası'nın araştırma ve savunuculuk çalışmalarına dayanarak, şu fırsatın altını çiziyor

Üretim, kurulum, bakım ve yenilenebilir enerji santrallerini birbirine bağlayacak elektrik şebekesinin genişletilmesi alanlarında en az 250.000 doğrudan ve kalıcı istihdam yaratılması. Bu da sera gazı emisyonlarında en az yüzde yirmi azalma sağlayacaktır. Ayrıca, sera gazı emisyonlarımızı azaltacak ve 500.000'den fazla iklim işinin yaratılmasına yol açabilecek şekilde toplu taşımacılığın yaygınlaştırılması gerektiğini belirtmektedir. , tüm ekonomi düşük karbonlu bir geçiş ve enerji yoluna sokulursa, İklim İşleri Kampanyası karbon emisyonlarını düşürürken ve sürdürülebilir bir toplum için gerekli sistemleri inşa ederken üç milyondan fazla iş yaratılabileceğine inanmaktadır.

Andrew Bennie ve Athish Satgoor tarafından kaleme alınan on dördüncü bölüm, gıda sorununu iklim krizinin merkezine yerleştiriyor. Küreselleşmiş ve şirket kontrolündeki gıda sisteminin insanlığı beslemekte başarısız olduğunu teyit ederken, kâr odaklı mantığının kuraklık gibi iklim şokları bağlamında daha da yetersiz kalacağını savunuyorlar. Bunun yerine, dönüştürücü adil bir geçişin parçası olarak iki tamamlayıcı sistemik alternatifi birleştirmeye dayalı alternatif bir gıda yolu ve sistemi savunuyorlar: gıda egemenliği ve dayanışma ekonomisi. Bu alternatiflerin her ikisi de La Via Campesina gibi güçlü sistem karşıtı hareketler ve Güney Afrika bağlamında Güney Afrika Gıda Egemenliği Kampanyası (SAFSC) içinde bir araya gelen atık toplayıcıları, işsizler, öğrenciler ve küçük ölçekli çiftçiler tarafından savunulmaktadır. Toprak, tohum ve emek gibi müştereklerin savunulması ve geri kazanılması yoluyla gıda ilişkilerinde demokrasinin derinleştirilmesi, gıda egemenliği ve dayanışma ekonomisine bakış açılarının merkezinde yer almaktadır. Bunu, SAFSC'nin dönüştürücü pratiğini, iktidara kurucu bir yaklaşım, taban kampanyaları, popüler eğitim, kamusal söylemin değiştirilmesi ve iklim ve sosyal adalet hareketlerinin yakınlaşmasını teşvik etme açısından vurgulayarak ampirik olarak gösteriyorlar. Bennie ve Satgoor, SAFSC'nin aktivizmi aracılığıyla Güney Afrika'da kırmızı-yeşil bir ittifakın ve yerel alanlarda aşağıdan gerçekleşecek adil geçişlerin potansiyelini vurgulamaktadır.

Desné Masie ve Patrick Bond tarafından kaleme alınan on beşinci bölüm, yeni bir kaplıcaı ön plana çıkarmaktadır.

Güney Afrika'da kapitalist birikim için önemli bir çözüm: mavi ya da okyanus ekonomisi. Bu birikim alanı, Güney Afrika'nın Ulusal Kalkınma Planı ve bu planın teşvik ettiği kaynak milliyetçiliğinin bir parçası olarak ön plana çıkmıştır. Çok övülen mavi ekonomi girişimi Phakisa Operasyonu, büyük ve hızlı sonuçlar öngörüyor. Bu çabanın merkezinde, büyümeyi ve doğrudan yabancı yatırımı müjdeleyen bir metodoloji yer almakta olup, yirmi yıl içinde ekonomik değerin R54 milyardan R177 milyara sıçraması, ayrıca bir milyon ilave istihdam yaratılması beklenmektedir.

ekonomiye katkı sağlayacaktır. Phakisa'nın temelini oluşturan laboratuvar metodolojisi, en azından 2010'dan bu yana GSYİH'da yüzde iki ila dört arasında bir artış beklemektedir. Bu çerçevede ekolojinin metalaştırılmasının merkezinde, MEC'in açık denizde gaz, petrol ve diğer minerallerin çıkarılmasını da kapsayacak şekilde genişletilmesi yer alıyor. Ayrıca, liman altyapısında öngörülen genişleme, kömür gibi ürünlerin dışarıya doğru hareketini ve Güney Afrika ve ötesine yapılan büyük çaplı ithalatı artırmayı amaçlamaktadır. Hızlı bir metodolojiye bağlanan bu davul sesi, çevresel etki değerlendirmelerinin etkinliğini zayıflatmış, kilit mevzuatta deregülasyona yol açmış ve ciddi riskleri değerlendirmede başarısız olmuştur. Masie ve Bond, küresel ticaretin çöküşü, küresel deniz taşımacılığındaki kapasite fazlası krizi ve aşırı üretim nedeniyle emtia fiyatlarındaki düşüşle bağlantılı olarak bu korkunç metalaştırma mantığını ve sınırlarını ortaya koyuyor. Bu bölüm, Phakisa'nın nasıl küçük ve oldukça yavaş sonuçlar ürettiğini, ekolojik metalaştırmaya yönelik küstah bir neopat rimonyal gündemin onu nasıl yönlendirdiğini zekice inceliyor. Son olarak Masie ve Bond, yerel mücadelelerde aşağıdan gelen somut direnişin, adil geçişin bir parçası olarak nasıl eko-sosyalist bir yanıt oluşturduğunu gösteriyor.

NOTLAR

- 1 Bkz. <http://www.independent.co.uk/environment/climate-change/climate-change-global-average-temperatures-break-through-1c-increase-on-pre-industrial-levels-for-a6727361.html> (erişim tarihi 17 Ağustos 2017).
- 2 Bkz. <https://www.carbonbrief.org/how-scientists-predicted-co2-would-breach-400pm-2016> (erişim tarihi 17 Ağustos 2017).
- 3 Kırılın 20 (V20) Grubu ülkeleri 8 Ekim 2015 tarihinde Peru'nun başkenti Lima'da açıldı.
- 4 Bkz. <http://climateandcapitalism.com/2015/10/11/most-vulnerable-nations-form-climate-action-coalition/> (erişim tarihi 17 Ağustos 2017) adresindeki V20 kurucu bildirisi.
- 5 Obama, BM iklim müzakereleri sürecinde yürüttüğü diplomasiyi desteklemek için ABD Kongresi'nde yasa çıkarılmasını bile sağlayamadı.
- 6 Kırmızı-yeşil ittifakı veya güçleri, sistemik dönüşümü sağlamak üzere derin adil geçişleri ilerletmek için emek merkezli hareketlerin (sendikalar, düşünce kuruluşları, emek ağları, partiler gibi) ve ekolojik adalet güçlerinin (iklim adaleti, su adaleti, gıda egemenliği dahil) stratejik ve programatik ifade eder.
- 7 İklim adaleti hareketinden gelen ve iklim kriziyle başa çıkmak için kitlesel gücün mobilize edilmesini savunan hareket içinden sesleri yükselten belgeleri içeren geniş bir literatür bulunmaktadır. Bakınız Angus (2010), Tokar (2010), Wall (2010), Bassey (2012), Bond (2012) ve Klein (2014).
- 8 Foster ve Clark (2016) eko-sosyalist analizin geliştirilmesinde sadece üç moment olduğunu öne sürmektedir: Marksizmi yeşillendirmek, Marx'ın

ekoloji ve Marksist ekoloji aracılığıyla ekolojik sorunlar hakkında düşünmek. Ben buna katılmıyorum ve farklı bir haritalama ortaya koyuyorum.

- 9 Ayrıca Sarkar'ın (1999) fiilen var olan sosyalizm ve kapitalizm eleştirisine de dikkat edin.
- 10 Bahro'nun eko-sosyalist düşüncenin gelişimi açısından büyük önem taşıyan diğer iki önemli kitabı *Socialism and Survival* (1982) ve *Building the Green Movement* (1986).
- 11 Ted Benton (1996) tarafından derlenen derleme bu yaklaşımı en iyi şekilde yansıtmaktadır. Bu yaklaşımda öne çıkan James O'Connor'ın kapitalizmin varoluşunun doğal koşullarının altını oyduğunu öne süren kapitalizmin ikinci çelişkisidir.
- 12 Ekoloji ve Marksizmin evliliği gerilimsiz olmamı Gtr. Derin Ekoloji'nin sınırlarına yönelik eleştiriler için Pepper (1993) ve Kovel'e (2003) bakınız.
- 13 Bu güçlerin bir haritası için Wall'a (2010) bakınız. Ayrıca iklim adaleti hareketi içinde eko-sosyalistler tarafından yazılan belgelerin büyük bir için Angus'a (2010) bakınız.
- 14 V. Satgar, 'İklim sosyal değişim için olgunlaştı', *Mail & Guardian*, 17 Aralık 2014.

REFERANSLAR

- Angus, I. (ed.). 2010. *İklim Adaleti için Küresel Mücadele: Küresel Isınma ve Çevresel Yıkıma Karşı Antikapitalist Tepkiler*. Nova Scotia: Fernwood Yayıncılık.
- Bahro, R. 1978. *Doğu Avrupa'da Alternatif*. Londra: Verso. Bahro, R. 1982. *Sosyalizm ve Hayatta Kalma*. Londra: Heretic Books.
- Bahro, R. 1986. *Yeşil Hareketi İnşa Etmek*. Londra: GMP Publishers.
- Bassey, N. 2012. *Bir Kıtayı Pişirmek: Afrika'da Yıkıcı Ekstraksiyon ve İklim Krizi*. Cape Town: Pambazuka Press.
- Benton, T. 1996. *Marksizmin Yeşillenmesi*. New York ve Londra: Guilford Press. Bond, P. 2012. *İklim Değişikliği Politikaları: Yukarıda Felç, Aşağıda Hareket*. Pietermaritzburg: KwaZulu-Natal Üniversitesi Yayınları.
- Burkett, P. 2014. *Marx ve Doğa: Kırmızı ve Yeşil Bir Perspektif*. Chicago: Haymarket Books.
- Darby, M. 2016. 'Bilim insanları: 1,5C küresel ısınmadan kaçınmak için pencere "kapandı". *Climate News*, 29 Haziran. Erişim tarihi 17 Ağustos 2017, <http://www.climatechangenews.com/2016/06/29/scientists-window-for-avoiding-1-5c-global-warming-closed/>.
- Drijfhout, S. 2015. 'İklim "devrilme noktaları" nedir - ve gezegenimizi nasıl aniden değiştirebilirler'. *The Conversation*, 9 Aralık. Erişim tarihi 17 Ağustos 2017, <https://theconversation.com/what-climate-tipping-points-are-and-how-they-could-suddenly-change-our-planet-49405>.
- Foster, J.B. ve Clark, B. 2016. 'Marx's ecology and the Left', *Monthly Review* 68(2), <http://monthlyreview.org/2016/06/01/marxs-ecology-and-the-left/>.
- Foster, J.B. 2000. *Marx'ın Ekolojisi: Materyalizm ve Doğa*. New York: Monthly Review Press.
- IPCC (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli). 2014. *İklim Değişikliği 2014: Sentez Raporu*. Çalışma Grupları I, II ve III'ün Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Beşinci Değerlendirme Raporuna Katkısı. Cenevre, İsviçre: IPCC.

- Klein, N. 2014. *Bu Her Şeyi Değiştirir*. Londra ve New York: Penguin Books. Kovel, J. 2003. *Doğanın Düşmanı: Kapitalizmin Sonu ya da Dünyanın Sonu*. Yeni Delhi: Tulika Books.
- Layfield, D. 2008. *Marksizm ve Çevresel Krizler*. Bury St. Edmunds: Arena Books. Li, M. 2016. *Çin ve 21. Yüzyıl Krizi*. Londra: Pluto Press.
- McKibben, B. 2016. 'İklim Matematiğini Yeniden Hesaplamak'. *New Republic*, 22 Eylül. Erişim tarihi 17 Ağustos 2017, <https://newrepublic.com/article/136987/recalculating-climate-math>.
- Pepper, D. 1993. *Ekosozyalizm: Derin Ekolojiden Sosyal Adalet*. Londra: Routledge. Rogelj, J., den Elzen, M., Höhne, N., Fransen, T., Fekete, H., Winkler, H., Schaeffer, R., Sha, F., Riahi, K. ve Meinshausen, M. 2016. 'Paris Anlaşması iklim önerilerinin ısınmayı 2°C'nin çok altında tutmak için bir desteğe ihtiyacı var', *Nature*, 534: 631-639.
- Sarkar, S. 1999. *Eko Sosyalizm mi Eko Kapitalizm mi? İnsanın Temel Tercihlerinin Eleştirel Bir Analizi*. Yeni Delhi: Orient Longman.
- Shiva, V. 2015. *Dünyayı Gerçekten Kim Besliyor?* Londra: Zed Books.
- Tokar, B. 2010. *İklim Adaletine Doğru: İklim Krizi ve Sosyal Değişim Üzerine Perspektifler*. Porsgrunn: Communalism Press.
- UNFCCC (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi). 2015. *Paris Anlaşmasının Kabulü - Başkanın Önerisi* (FCCC/CP/2015/L.9/Rev.1).
- Wall, D. 2010. *Yeşil Solun Yükselişi: Dünya Çapındaki Ekososyalist Hareketin İçinde*. Londra ve New York: Pluto Press.
- Williams, R. 1983. *Anahtar Kelimeler: A Vocabulary of Culture and Society (Kültür ve Toplum Sözlüğü)*. New York: Oxford Üniversitesi Yayınları.

